



Rıdvan UZ
Çanakkale Milletvekili
TBMM Kâtip Üyesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Türkiye’de mikroplastik kirliliği ve gıda zinciri riski alanında yaşanan sorunların nedenlerinin araştırılması; plastik atıkların çevrede parçalanmasıyla oluşan mikro ve nanoplastiklerin denizler, göller, akarsular, içme suyu kaynakları, tarım toprakları, sulama suları, balıkçılık ürünleri, tuz, ambalajlı gıdalar, içme suları, hava ve toz yoluyla insan sağlığına etkilerinin, mikroplastiklerin gıda zincirine giriş yollarının, atık su arıtma tesisleri ve çamurlarının, plastik ambalaj kullanımının, tek kullanımlık plastiklerin, plastik atık ithalatının, geri dönüşüm ve bertaraf süreçlerinin, laboratuvar ve izleme kapasitesinin, halk sağlığı üzerindeki olası etkilerin ve kamu kurumları arasındaki koordinasyon eksikliklerinin tespit edilmesi; yurttaşların güvenilir gıdaya, temiz suya, sağlıklı çevreye ve güvenli yaşam koşullarına erişimini sağlayacak etkin, bilimsel, şeffaf ve bütüncül politikaların belirlenmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci ve İçtüzüğü’nün 104. ve 105. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz. 09/06/2026



Rıdvan UZ
İYİ Parti Çanakkale Milletvekili



Rıdvan UZ
Çanakkale Milletvekili
TBMM Kâtip Üyesi

GEREKÇE

Mikroplastik kirliliği, çağımızın en sinsi çevre ve halk sağlığı sorunlarından biridir. Plastik atıklar doğada kaybolmamakta; güneş, dalga, rüzgâr, mekanik aşınma ve kimyasal süreçlerle daha küçük parçalara ayrılarak mikroplastik ve nanoplastik hâline gelmektedir. Bu parçacıklar artık yalnızca denizlerde veya sahillerde değil; içme suyunda, havada, toprakta, tarım ürünlerinde, deniz ürünlerinde, ambalajlı gıdalarda ve insan vücuduna maruz kalma yollarında tartışılmaktadır.

Birleşmiş Milletler Çevre Programı, mikroplastiklerin okyanusların derinliklerinden Everest'in zirvesine ve insan vücuduna kadar çok farklı ortamlarda tespit edildiğini belirtmektedir. UNEP, her yıl 19-23 milyon ton plastik atığın göller, nehirler ve denizler gibi sucul ekosistemlere sızdığını; plastik kirliliğinin habitatları, doğal süreçleri, gıda üretim kabiliyetini, geçim kaynaklarını ve toplumsal refahı etkileyebileceğini vurgulamaktadır. Bu tablo, mikroplastik meselesinin yalnızca çevre temizliği değil, ekosistem ve gıda güvenliği sorunu olduğunu göstermektedir.

Dünya Sağlık Örgütü'nün içme sularında mikroplastiklere ilişkin raporu, musluk suyu ve şişelenmiş içme suyu dâhil su döngüsünde mikroplastiklerin varlığına dair bilimsel çalışmaların insan sağlığı açısından soru işaretleri doğurduğunu ortaya koymaktadır. DSÖ, mikroplastiklerin içme suyunda bulunmasına ilişkin kanıtları, potansiyel sağlık etkilerini ve su arıtma süreçlerindeki giderim imkânlarını değerlendirmiştir. Bu durum, içme suyu güvenliği bakımından mikroplastik izlemesinin artık göz ardı edilemeyecek bir başlık olduğunu göstermektedir.

Tarım ve Orman Bakanlığı Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü'nün 3 Ocak 2024 tarihli "Mikroplastikler Bilimsel Görüş" belgesinde, sucul ortamlarda bulunan nano ve mikroplastiklerin deniz ürünleri yoluyla gıda zincirine girebildiği; mikroplastiklerle kontamine olmuş sularla sulanan mahsullerin de insanların oral yolla mikroplastiklere maruz kalmasının kaynaklarından biri olduğu belirtilmektedir. Aynı belgede içme suları ve ambalajlı gıdaların da önemli maruziyet kaynakları arasında sayıldığı görülmektedir. Bu tespit, mikroplastiklerin artık yalnızca deniz ürünleriyle sınırlı olmayan, çok kanallı bir gıda güvenliği riski olduğunu göstermektedir.

Mikroplastik kirliliğinin en önemli kaynaklarından biri plastik atıkların yanlış yönetimidir. Plastik poşetler, şişeler, ambalajlar, tekstil ürünleri, lastik aşınması, kozmetik ürünler, sentetik lifler, balıkçılık ekipmanları, tarım plastikleri, sanayi atıkları ve geri dönüşüm süreçlerinde oluşan kaçaklar zamanla mikroplastik kaynağına dönüşebilmektedir. Plastik atık doğaya bırakıldığında sorun bitmez; yalnızca gözle görülmeyen daha tehlikeli bir forma geçer.

Gıda zinciri riski özellikle denizler ve su ürünleri üzerinden görünür hâle gelmektedir. Balıklar, midyeler, kabuklular ve diğer deniz canlıları mikroplastikleri doğrudan ya da besin zinciri yoluyla bünyelerine alabilmektedir. Deniz ürünlerinin tüketimi yoluyla insanların



Rıdvan UZ
Çanakkale Milletvekili
TBMM Kâtip Üyesi

mikroplastiklere maruz kalabileceği, bilimsel literatürde yaygın biçimde tartışılmaktadır. Denizlerimizdeki plastik kirliliği, yalnızca kıyı estetiğini değil, balıkçılığı, gıda güvenliğini ve halk sağlığını tehdit etmektedir.

Türkiye, üç tarafı denizlerle çevrili, yoğun kıyı nüfusuna, tarımsal üretime ve su ürünleri tüketimine sahip bir ülkedir. Bu nedenle Akdeniz, Ege, Marmara ve Karadeniz’de mikroplastik kirliliğinin izlenmesi stratejik önemdedir. Türkiye’de yapılan akademik çalışmalarda özellikle İskenderun, Mersin, Antalya körfezleri gibi Akdeniz kıyılarında mikroplastik araştırmalarının yoğunlaştığı; tatlı su alanlarında ise çalışmaların daha sınırlı olduğu belirtilmektedir. Bu durum, denizler kadar göller, barajlar, akarsular ve içme suyu havzalarında da düzenli izleme ihtiyacını ortaya koymaktadır.

Tarımsal üretim bakımından mikroplastik riski ayrıca önemlidir. Tarımda kullanılan plastik örtüler, damla sulama boruları, fide kapları, ambalajlar, gübre ve pestisit ambalajları, arıtma çamurları ve kirli sulama suyu, toprağa mikroplastik taşınmasına neden olabilmektedir. Toprakta biriken mikroplastikler, toprak yapısını, su tutma kapasitesini, mikroorganizma faaliyetlerini ve bitki kök bölgesini etkileyebilir. Toprak kirlendiğinde yalnızca bugünkü hasat değil, gelecek kuşakların üretim zemini de risk altına girer.

Atık su arıtma tesisleri ve arıtma çamurları da mikroplastik döngüsünün kritik halkalarındandır. Evlerden, sanayiden, tekstil yıkamalarından ve şehir drenajından gelen mikroplastikler arıtma tesislerinde kısmen tutulabilmekte; ancak arıtma çamurlarının tarımda kullanılması veya yetersiz arıtma sonucunda alıcı ortama deşarj yapılması mikroplastiklerin çevreye yeniden yayılmasına yol açabilmektedir. Bu nedenle atık su arıtma politikaları mikroplastik izlemesiyle birlikte ele alınmalıdır.

İçme suyu ve ambalajlı su konusu da ayrıca araştırılmalıdır. Şişelenmiş sularda ambalaj, kapak, dolum hattı ve depolama koşulları nedeniyle mikroplastik geçişi tartışılmaktadır. Musluk sularında ise kaynak suyu, arıtma altyapısı, dağıtım şebekesi ve depolama sistemleri önemlidir. İçme suyu güvenliği artık yalnızca mikrobiyolojik ve kimyasal parametrelerle değil, mikroplastik ve nanoplastik gibi yeni kirleticilerle birlikte değerlendirilmelidir.

Mikroplastiklerin insan sağlığı üzerindeki etkileri konusunda bilimsel araştırmalar hızla artmakla birlikte, risklerin tam boyutu henüz kesinleşmiş değildir. Avrupa Çevre Ajansı, mikroplastiklerin önemli ve yükselen bir kirletici olduğunu; içerdikleri kimyasal bileşiklerin insan sağlığı açısından tehdit oluşturabileceğini belirtmektedir. Bilimsel belirsizlik, tedbirsizliğin gerekçesi olamaz. Halk sağlığında ihtiyat ilkesi gereği, maruziyeti azaltacak önleyici politikalar gecikmeden geliştirilmelidir.

Mikroplastikler yalnızca parçacık olarak değil, üzerinde taşıdığı kimyasallar ve kirleticiler bakımından da risk doğurabilir. Plastik katkı maddeleri, alev geciktiriciler, ftalatlar, bisfenoller, ağır metaller ve çevresel kirleticiler mikroplastiklerle birlikte taşınabilmektedir. Bu parçacıklar kirleticileri adsorbe edebilir ve canlı organizmalara taşıyabilir. Bu nedenle



Rıdvan UZ
Çanakkale Milletvekili
TBMM Kâtip Üyesi

mikroplastik konusu, plastik politikası, kimyasal güvenlik ve gıda güvenliğiyle birlikte ele alınmalıdır.

Hava yoluyla mikroplastik maruziyeti de giderek daha fazla tartışılmaktadır. Tekstil lifleri, araç lastiği aşınması, yol tozu, ev içi sentetik malzemeler ve plastik ürünlerin parçalanması sonucu mikroplastikler havaya karışabilmektedir. Bu durum, mikroplastiklerin yalnızca yenilen ve içilen ürünlerle değil, solunan hava ve ev içi toz yoluyla da insan vücuduna ulaşabileceğini göstermektedir. Şehir sağlığı politikaları bu yeni maruziyet yolunu da dikkate almalıdır.

Plastik ambalaj kullanımı, gıda zinciri açısından özel bir başlıktır. Sıcak gıdaların plastik kaplarda taşınması, mikrodalgada plastik kap kullanımı, uzun süre güneşte bekleyen plastik şişeler, tek kullanımlık bardaklar, paket servis ambalajları ve plastikte temas eden yağlı/asitli gıdalar, tüketicinin günlük hayatta maruz kaldığı risk alanlarıdır. Vatandaşın sağlığı, pratiklik ve ucuz ambalaj uğruna göz ardı edilemez.

Geri dönüşüm süreçleri de mikroplastik riski bakımından dikkatle incelenmelidir. Geri dönüşüm çevre için önemli bir araçtır; ancak kötü yönetilen geri dönüşüm tesisleri, açıkta depolama, kırma-yıkama işlemleri, filtrasyon eksiklikleri ve atık su yönetimi yetersizlikleri çevreye mikroplastik yayabilir. Geri dönüşüm adı altında yeni kirlilik üreten bir sistem kabul edilemez.

Plastik atık ithalatı da mikroplastik kirliliğiyle bağlantılıdır. Türkiye'ye gelen plastik atıkların niteliği, temizliği, geri dönüştürülebilirliği ve nihai akıbeti şeffaf biçimde izlenmediğinde, ithal atıkların çevreye karışması ve zamanla mikroplastik kaynağına dönüşmesi riski büyür. Başka ülkelerin plastik atığını ülkeye alıp sonra toprağımıza, suyu muza ve havamıza mikroplastik olarak bırakmak, kabul edilebilir bir çevre politikası değildir.

Bu kapsamda Türkiye'de mikroplastik kirliliğinin deniz, göl, akarsu, baraj, içme suyu, arıtma çamuru, tarım toprağı, sulama suyu, balıkçılık ürünleri, tuz, ambalajlı gıdalar, hava ve ev içi toz bakımından ölçülmesi gerekmektedir. Ölçüm yapılmadan risk yönetilemez. Bugün görünmeyen mikroplastik, yarın ölçülmediği için inkâr edilen halk sağlığı sorununa dönüşebilir.

Laboratuvar ve analiz kapasitesi de Meclis tarafından araştırılmalıdır. Mikroplastik ve nanoplastik analizinde örnek alma, parçacık boyutu, polimer türü, kontaminasyon önleme, ölçüm standardı ve veri karşılaştırılabilirliği kritik önemdedir. Türkiye'de kamu laboratuvarlarının, üniversitelerin ve araştırma merkezlerinin bu alandaki kapasitesi güçlendirilmeli; ulusal ölçüm ve izleme standardı oluşturulmalıdır.

Mikroplastiklerle mücadelede kaynakta azaltım temel ilkedir. Tek kullanımlık plastiklerin azaltılması, depozito-iade sistemlerinin etkin uygulanması, ambalaj tasarımında sadeleşme, yeniden kullanım modelleri, plastik poşet ve paket servis ambalajlarının sınırlandırılması, tekstil ve lastik kaynaklı mikroplastik salımının azaltılması, tarım

Tel : 0.312.4206574 – 75

Faks : 0.312.4202300

E-posta : ridvan.uz@tbmm.gov.tr

Adres : Ana Bina E Blok 1.Kat Oda No: E120 TBMM/ANKARA



Rıdvan UZ
Çanakkale Milletvekili
TBMM Kâtip Üyesi

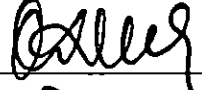
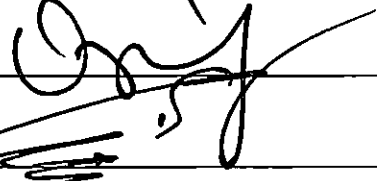
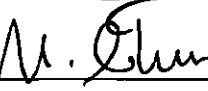
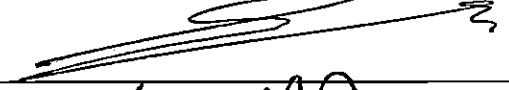
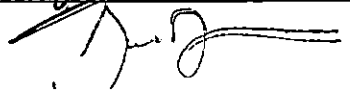
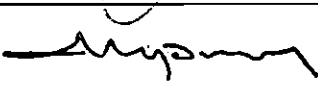
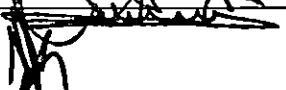
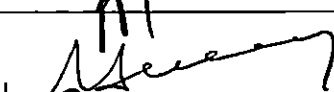
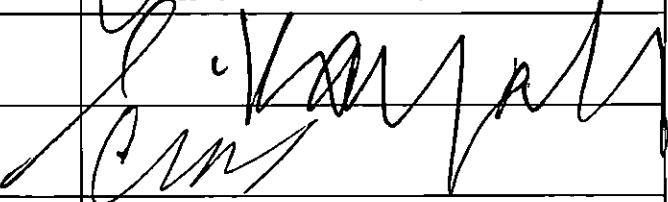
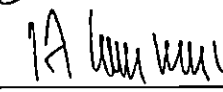
plastiklerinin toplanması ve üretici sorumluluğunun güçlendirilmesi gerekmektedir. Kirlettikten sonra toplamak, çoğu zaman geç kalmış temizliktir; asıl mesele kirlenmeyi baştan önlemektir.

Bu kapsamda Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, belediyeler, TÜBİTAK, üniversiteler, su ve kanalizasyon idareleri, gıda denetim birimleri, balıkçılık kooperatifleri, ambalaj sektörü ve geri dönüşüm tesisleri arasında mikroplastik izleme ve risk yönetimi için ortak bir ulusal politika oluşturulmalıdır. Kurumların ayrı ayrı veri üretmesi yetmez; bu veriler ortak bir risk haritasına dönüştürülmelidir.

Mikroplastik kirliliği, çağın görünmez zehridir. Göze batmaz, kokmaz, çoğu zaman tadı yoktur; ama suya, toprağa, balığa, tuza, havaya ve sofraya kadar gelir. Bir milletin toprağına, suyuna ve gıdasına karışan her kirletici, aslında geleceğine karışmış demektir. Bugün önlem alınmazsa, yarın çocuklarımızın sofrasında bugünün ihmali yiyeceğiz.

Türkiye’de mikroplastik kirliliği ve gıda zinciri riskinin tüm boyutlarıyla araştırılması; mikroplastiklerin denizler, içme suları, tarım toprakları, sulama suları, balıkçılık ürünleri, ambalajlı gıdalar, hava ve insan sağlığı üzerindeki etkilerinin tespit edilmesi; laboratuvar ve izleme kapasitesinin güçlendirilmesi, plastik atık yönetiminin iyileştirilmesi, tek kullanımlık plastiklerin azaltılması ve yurttaşların güvenilir gıda, temiz su ve sağlıklı çevre hakkının korunması amacıyla Meclis Araştırması açılması zorunludur.

Anayasa’nın 98’inci ve İçtüzüğü’nün 104. ve 105. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

ADI VE SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZASI
Ömer KARACA	AYDIN	
Yasin ÖZTÜRK	DEÜRLİ	
Yüksel ARSLAN	ANKARA	
M. Cihan PAÇACI	İSTANBUL	M. Cihan Paçacı
AYYÜCE TÜRKER TAŞ	ADANA	O. L. Taş
Y. Selçuk TÜRKÖĞÜ	BURSA	
Burhanettin KOCAMAZ	MERİN	B. Kocamaz
Turan YALDIR	AKSARAY	
Selcan TAŞCI	TEKİRDAĞ	
Snol SUNAT	MANİSA	
Metin ERGUN	MUĞLA	M. E. G. n
M. Mustafa GÜRBAN	GAZİANTEP	
Burak DALGIN	BALIKESİR	
Hüsmen KIRKPINAR	İZMİR	
Yavuz AYDIN	TRABZON	
Hasan TOKTAŞ	BURSA	
Mehmet AKALIN	EDİRNE	
Lotfullah KAYALAR	YOZGAT	
A. Selik GİRKİN	HATAY	
A. Enel FAKİBAĞA	ANKARA	A. Enel Fakıbağa